

Grensoverschrijdende natuurpark Henegouwen

Actieplan

Parc naturel
transfrontalier
du Hainaut

Onze landschappen in de loop der tijden

Onze leefomgeving leren observeren

1

Wandelen in de natuurparken

Wandelroutes naar ieders smaak

2

Naar een grensoverschrijdend milieubewust gedrag

Milieubewust opvoeden

3

Een gecoördineerd waterbeheer

Een afwisselend en duurzaam gebruik

4

Onze levensruimte anders leren begrijpen

Naar een gedifferentieerd beheer van het grondgebied

5

De landbouwers tegemoet

Naar autonome productiemethodes

6

Het grondgebied vanuit alle hoeken bekijken

Ontdekkingsuitstapjes, evenementen en festiviteiten op het programma

7

Voor een culturele benadering van het grondgebied

En als we nu samen eens een artistiek avontuurtje beleefden?

8

Naar de structurering van een houtenergiesector

De plaatselijke rijkdommen opwaarderen

9

De terugkeer van de boomgaarden

Boomgaarden leren aanplanten en onderhouden

10

Laat ons plaatselijke en seizoensgebonden producten verbruiken!

In naam van de ethiek, de kwaliteit en de nabijheid

11

Het beheer van biologisch waardevolle locaties

De plaatselijke biodiversiteit verhogen

12

Onze landschappen in de loop der tijden

Onze leefomgeving leren observeren

De landschappen van het Grensoverschrijdende natuurpark van Henegouwen vormen de aantrekkelijke leefomgeving van meer dan 250.000 inwoners en talloze bezoekers. Dit gebied, een mozaïek van verscheiden landschappen, vormt een mooi staaltje van de regionale karakteristieken, waar vochtige laaglanden, landbouwgronden en mijnsites naast elkaar te vinden zijn.

Deze landschappen evolueren in de loop der seizoenen maar ook ten gevolge van de menselijke activiteiten. Om te begrijpen hoe de dagelijkse handelingen van ons allen (verkozenen, economische spelers, inwoners,...) een invloed hebben op het grondgebied en om de keuzes rond de toekomstige ruimtelijke aanleg te begrijpen, is het onontbeerlijk hun evolutie op te volgen.

Er werd daarvoor onder meer een installatie gebouwd: het **Observatoire photographique transfrontalier des paysages**. Dit observatorium maakt het mogelijk de evolutie van de landschappen te observeren dankzij de techniek van de herfotografie in de tijd. Dankzij dit hulpmiddel, dat voor ons allen bestemd is, kunnen de landschappen van het Grensoverschrijdende natuurpark van Henegouwen beter begrepen worden.

De doelstelling is inwoners en gebruikers te sensibiliseren en motiveren om van ieder van hen, op zijn eigen niveau, een "speler" van het landschap te maken. Het gaat erom eenieder zin te geven om te observeren, te leren kennen, te begrijpen en te handelen. Deze sensibilisering gebeurt via het uitwisselen en delen van ervaringen, kruisende blikken, de overbrenging van kennis.

Het Observatoire photographique transfrontalier des paysages, dat tegelijkertijd een middel is om kennis te vergaren, te analyseren en te mobiliseren, maakt:

- een betere kennis van de landschappen, een opvolging van de transformatie en evolutie van de landschappen via observatie van verschillende locaties, mogelijk om zo een duidelijker beeld te krijgen van het grondgebied en de toekomst ervan.
- een blijvende participatie door de burger mogelijk.
- het beheer mogelijk maar helpt ook beslissingen te nemen op landschappelijk vlak.

Het observatorium is bestemd voor elk publiek: burgers die het landschap, zijn geschiedenis en evolutie wensen te ontdekken, technici, verkozenen, inwoners, professionelen, scholieren,...

www.observatoire-paysages.pnsth.eu

Een website vol foto's om de gevolgde benaderingswijze te begrijpen. Op deze interactieve website vinden wij ook nog alle nieuws over het observatorium, de acties die samen met de inwoners ondernomen worden zoals de tentoonstelling "notre paysage, c'est celui qu'on se construit" (ons landschap, dat is wat we er van maken), de operatie "Parrainez un paysage" (Word peter van een landschap), het verzamelen van oude documenten en nog veel andere informatie.

Wandelen in de natuurparken

Wandelroutes naar ieders smaak

In totaal gaat het om **1.000 km wandelpaden** die ons de mogelijkheid geven aan beide zijden van de Belgisch-Franse grens wandelingen te maken.

Dit **grensoverschrijdende netwerk van wandel- en ontdekkingsroutes** beschikt over meerdere troeven, in de eerste plaats omdat het om iets lokaals gaat (het netwerk wordt door de inwoners gebruikt voor hun dagelijkse verplaatsingen) en toeristen aantrekt (het spoort aan om het erfgoed van het natuurpark te ontdekken) maar ook omdat het een ecologische functie heeft (het is een opvanggebied en een verbindingsgang voor de plaatselijke fauna en flora) en tot slot omdat zijn grensoverschrijdende aspect er een cultureel gemengd karakter aan geeft.

Het doel vandaag is niet nog meer wandelroutes aan te leggen maar voor een kwaliteitsvol netwerk te zorgen en dit goed te onderhouden. Het is immers belangrijk onze wandelpaden aangenamer en toegankelijker te maken om het publiek op optimale wijze te ontvangen. Op het terrein is dan ook uitleg te vinden en er bestaan boekjes ter ontdekking van het erfgoed die betrekking hebben op de voornaamste troeven van het grondgebied zoals het mijnbouwerfgoed, de opmerkelijke bomen, de verschillende moerasgebieden, meren en waterlopen of de kapelletjes.

Alle **ontdekkings- en wandelroutes en -paden** zijn opgenomen op de wandel-, fiets- en mountainbikekaarten van het Grensoverschrijdende natuurpark van Henegouwen, die vervuld zijn met "toerfiches" met nog meer details over elkeen van deze routes, zowel voor ruiters, wandelaars als mountainbikers, die gedownload kunnen worden op www.pnr-scarpe-escaut.fr en www.plainesdelescaut.be.

Wandelingen voor iedereen

Sinds 2010 stelt het natuurpark via een overeenkomst met de gemeenten twee **joëlettes** ter beschikking van verenigingen en particulieren die de natuurlijke rijkdommen van het gebied te voet wensen te ontdekken. Joëlettes© zijn eenwielige alleterreinrolstoelen die het iedere persoon met een beperkte mobiliteit (hoogbejaard, fysieke problemen, mindervalide) mogelijk maakt op iedere weg te wandelen, begeleid door twee personen (een vooraan, een achteraan).

© David Delecourt

Naar een grensoverschrijdend milieubewust gedrag

Milieubewust opvoeden

© Samuel Dhote

Daar het Grensoverschrijdende natuurpark van Henegouwen ervan overtuigd is dat de zin voor het ontdekken van de natuur en het respect voor de natuur van jongs af aan aangeleerd kan worden, biedt het in zijn educatieve pakketten **activiteiten** voor kinderen vanaf de leeftijd van 3 jaar aan en tijdens de vakanties **stages** om de nieuwsgierigheid van de kinderen te wekken en ervoor te zorgen dat ze met een open geest naar het milieu kijken. Om aan beide zijden van de grens een milieubewust gedrag te ontwikkelen, werden er didactische dagen **“Ecosystemen zonder grenzen”** uitgewerkt. Hierbij worden op speelse wijze praktische activiteiten uitgevoerd. Leerlingen uit een Franse klas en leerlingen uit een Belgische klas komen samen onder begeleiding van Belgische en Franse “natuur”-animatoren. Het doel is hen te laten inzien dat aan beide zijden van de grens de ecosystemen gelijkaardig zijn en dat alles met elkaar verbonden is. Een formule die de Belgische en Franse leerlingen en leerkrachten onder mekaar laat wedijveren om het meeste te doen voor de ecosystemen van het gebied.

Hoe kijken kinderen naar onze landschappen?

Ieder jaar doen beide parken een oproep voor schoolprojecten om de klassen aan te moedigen en te steunen bij het ontdekken en leren begrijpen van het grensoverschrijdende gebied om zo te kunnen handelen. De leerkrachten kunnen hulp krijgen, deelnemen aan activiteiten en gebruik maken van aangepaste pedagogische hulpmiddelen om hun klasproject op te zetten. Zo kunnen ieder jaar twee of drie thema's “ontgonnen” worden die gelinkt zijn aan de uitdagingen waar het gebied van het grensoverschrijdende park mee te maken heeft, dit in het raam van milieubewustwording en duurzame ontwikkeling.

Op landschappelijk vlak stelt het Grensoverschrijdende natuurpark van Henegouwen zo een pedagogische gids en de middelen van het observatorium ter beschikking om de kinderen deel te laten maken van de wederzijdse kennis van onze landschappen.

© Samuel Dhote

Een gecoördineerd waterbeheer

Een afwisselend en duurzaam gebruik

© Samuel Dhote

De natuurlijke omgevingen en landschappen van het Grensoverschrijdende natuurpark van Henegouwen worden ruimschoots vorm gegeven door de aanwezigheid van water, in zijn verschillende gedaantes. Hoewel de Schelde en de Scarpe de ruggengraat van dit gebied vormen, verlenen de talrijke waterlopen (waarvan sommige de landsgrens vormen), oude riviertakken, kanalen, grachten, moeraslanden en vochtige zones het grensoverschrijdende gebied een groot deel van zijn patrimoniale rijkdommen.

Ze hebben een fauna en flora die specifiek is voor water- en aanverwante milieus (vissen, ongewervelden, amfibieën, algen, mossen, vogels,...). Wat het landschap betreft, kregen het reliëf en de valleien hun huidige vorm door dit bijzonder dicht waterwegennet. De watervlakten worden gebruikt voor watersporten en vrijetijdsbesteding maar ook voor de visvangst en de jacht. En de bevaarbare waterlopen hebben op economisch vlak een belangrijke functie voor het commercieel en toeristisch vervoer over het water.

Wanneer bij het beheer en de inrichting van dit alles rekening gehouden wordt met zijn verschillende functies, zorgt het voor een biologische continuïteit die in het Handvest van het park "trame humide" (vochtig weefsel) genoemd wordt.

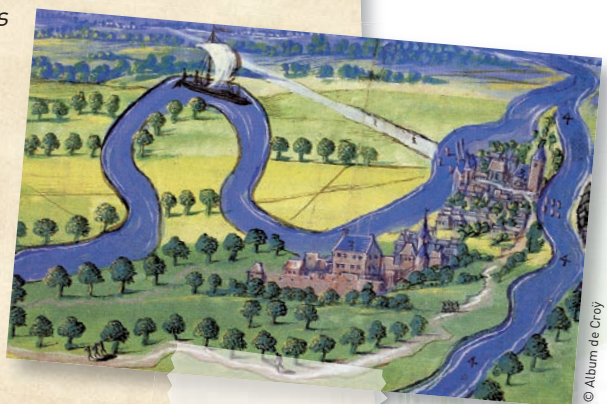
Het Grensoverschrijdende natuurpark van Henegouwen zet er zich intensief voor in, hetzij op het vlak van beheer en herstel van milieus, hetzij op het vlak van inventarisering van vochtige gebieden, aanleggen van poelen, bevordering van het gedifferentieerd beheer,...

Het neemt actief deel aan de planningstools die volledig in overeenkomst met de Europese kaderrichtlijn Water gecreëerd werden en waarvan de doelstellingen het voorkomen en beperken van verontreiniging, het bevorderen van duurzaam gebruik van water, het beschermen van het milieu, het verbeteren van de toestand van de aquatische ecosystemen en het afzwakken van de gevolgen van overstromingen en perioden van droogte zijn.

Zo verenigen het SAGE (Schéma d'aménagement et de gestion des eaux - Plan voor de bestemming en het beheer van de wateren) Scarpe Aval (F) en het Riviercontract Schelde-Leie alle betrokken spelers, die gemobiliseerd zijn rond deze doelstellingen.

Onze waterlopen vertellen onze geschiedenis...

Het Grensoverschrijdende natuurpark van Henegouwen is begonnen aan een studie over de geschiedenis van twee waterlopen op zijn grondgebied: de Grande Ruisselle in België en de Grande Traitoire in Frankrijk. De verschillende werken die in de loop van de geschiedenis uitgevoerd werden om een nat gebied droog te leggen en aan te pakken hebben mekaar beïnvloed aan weerszijden van de grens. Deze geschiedenis maakt het mogelijk het huidige landschap beter te begrijpen en een beter gecoördineerd beheer uit te stippelen.

© Album de Croy

Onze levensruimte anders leren begrijpen

Naar een gedifferentieerd beheer van het grondgebied

Het gedifferentieerd beheer bestaat erin het gebied op een andere manier in stand te houden en te onderhouden. Het betreft tegelijkertijd de natuurlijke milieus (vochtige gebieden, bossen,...), de door de mens gecreëerde milieus zoals de groene ruimtes op gemeentelijk vlak (wegbermen, rotondes, tuinen, parken,...) en de tuinen van particulieren. Het gaat erom deze gebieden duurzaam te beheren vanuit een ecologische, economische en sociale bekommernis, naargelang van de behoefte.

Het gedifferentieerd beheer, dat milieuvriendelijker is, moedigt bepaalde praktijken aan. Die van het late maaien is er het bekendste voorbeeld van. Hierbij kan de vegetatie een hele poos na het einde van de lente en zelfs van de zomer nog verder groeien. Dit wordt dikwijls toegepast in zones waar geen regelmatig onderhoud vereist is en waar heel weinig mensen komen. Andere voorbeelden zijn:

- de aanleg van bloemenweiden
- de terugwinning van regenwater
- het manueel oprapen van wat gemaaid werd
- de mechanische onkruidbestrijding
- beplantingen bedekken met stro om de groei van onkruid te beperken

Het gedifferentieerd beheer draagt zo bij tot het bevorderen van de diversiteit van flora en fauna in de milieus die onderhouden en betreed worden door de mens en tot een betere waterkwaliteit.

Het natuurpark, van zijn kant, heeft de ambitie de acties voor gedifferentieerd beheer op het grondgebied te versterken, onder meer door te experimenteren. De onderliggende idee daarbij is de technische diensten van de gemeenten, de beheerders en de bevolking ertoe brengen hun mentaliteit geleidelijk aan te veranderen.

En als we nu eens milieubewuste tuiniers zouden worden?

Het gedifferentieerd beheer kan ook betrekking hebben op oude muren, natuurlijke privétuinen zonder pesticiden, traditionele boomgaarden, het gebruik van broedkooien en nestkastjes, insectenhuisjes,... Iedereen kan hiertoe bijdragen en bij hem thuis zijn tuin of boomgaard "op een andere manier" onderhouden. Om zijn inwoners te mobiliseren en praktische antwoorden aan te brengen, werd er recent een nieuw netwerk "les écos-jardins du PNTH (de milieuvriendelijke tuinen van het PNTH)" op poten gezet, dat openstaat voor iedere tuinier, zowel de tuinier die dit voor zijn werk doet als de tuinier die het uit liefhebberij doet.

© Samuel Dhote

© Samuel Dhote

De landbouwers tegemoet

Naar autonomere productiemethodes

Hoe naar autonomere en zuinigere productiesystemen gaan? Kan er een doeltreffend voedersysteem opgezet worden, gebaseerd op het gras van onze weilanden? Is het mogelijk zijn autonomie wat eiwitten betreft te verbeteren? Deze vragen vormen de landbouwgebonden bekommernissen van het Grensoverschrijdende natuurpark van Henegouwen. Om enkele antwoorden aan te brengen, vindt er een grote denkoefening plaats in het raam van de “**Journées techniques autour de l’herbe (Technische dagen van het gras)**”.

Het behoud en de opwaardering van de weilanden van het gebied is een grote uitdaging voor het Grensoverschrijdende natuurpark van Henegouwen. Initiatieven tonen aan dat de optimalisering ervan het mogelijk maakt milieubescherming en economische rendabiliteit te verzoenen. Om de veehouders te sensibiliseren voor de troeven van het veefokstelsel en hen te begeleiden bij de denkoefening, organiseert het natuurpark in partnerschap met de Chambre d’agriculture du Nord en de GNIS (Groupement National Interprofessionnel des Semences et plants) halve themadagen rond de voedingswaarde van gras, de optimalisering van de weilanden, de autonomie wat eiwitten betreft, het drogen in schuren,...

Het doel van deze halve dagen is de veehouders de mogelijkheid te geven professionelen op het vlak van diergezondheid en landbouwtechnieken te ontmoeten maar ook andere landbouwers en zich te ontwikkelen, competenties en kennis te delen en samen de fundamentele van een optimaal beheer van de weilanden te identificeren. Geen twijfel mogelijk, de informatie en ervaring die tijdens de zittingen van deze werkgroep uitgewisseld worden, kunnen enkel maar een verrijking betekenen voor de door ieder van hen toegepaste methodes.

In het Grensoverschrijdende natuurpark van Henegouwen werken landbouwers, verenigingen, verkozenen en technici samen om alle betrokkenen ontvankelijk te maken voor duurzame landbouw. Daardoor kan er een dynamische landbouwconomie behouden blijven terwijl onze impact op het milieu vermindert. Zo houden we een kwaliteitsvol milieu in stand, dat bovendien het menselijk contact stimuleert.

Goûtons nos prairies (laten we onze weilanden proeven)

Om het grote publiek de grondbeginselen bij te brengen van deze thema's, zag het programma “Goûtons nos prairies” in 2010 het daglicht. Het doel is iedereen ontvankelijk te maken voor de consumptie van plaatselijke producten, kennis te laten maken met de kwaliteit van de producten afkomstig van onze weilanden en de consumenten aan te tonen dat hun voedselkeuzes een invloed hebben op ons landschap. Op het programma: bezoeken aan boerderijen, wandelingen rond weilanden, speciale menu's aangeboden door de restauranthouders,...

© Samuel Dhote

Het grondgebied vanuit alle hoeken bekijken

Ontdekkingsuitstapjes, evenementen en festiviteiten op het programma

Het Grensoverschrijdende natuurpark van Henegouwen is aanwezig op verschillende manifestaties op zijn grondgebied. Tijdens plaatselijke feesten beschikt het natuurpark immers over **expo- en animatiestands** die ter beschikking van de organisatoren en gemeentes gesteld worden. Maar ook de technici en animatoren van het natuurpark doen inspanningen en bieden talrijke activiteiten aan.

Bewoners en bezoekers maken zo van dichtbij kennis met de taken en de acties die op het grondgebied plaatsvinden. De partners sluiten een bondgenootschap met experts en putten zich uit in het geven van adviezen terwijl ze met veel genoegen openstaan voor het uitwisselen van ervaringen. Terwijl de kinderen het kunnen waarderen "te mogen doen zoals de grote mensen" en wetenschappelijk materiaal (microscopen, binoculaire loepen,...) mogen gebruiken en met allerlei materiaal mogen knutselen (gesnoeide takken, papier, bladeren van bomen,...), nemen de volwassenen deze momenten te baat om tips en trucs te verzamelen om bij hen thuis toe te passen.

Verhalen, muziek, fotografie, proeverijen op de boerderij, verven, koken, er is voor elk wat wils! Bij de **uitstapjes die tijdens de zomermaanden door het Grensoverschrijdende natuurpark van Henegouwen georganiseerd worden**, gaan natuur en cultuur hand in hand. Zo worden er op elk van de grondgebieden van het Belgisch en Frans natuurpark een tiental uitstapjes aangeboden die de grens vlotjes overschrijden. Ze sluiten zich zo aan bij het activiteitengamma met Europese uitstraling dat onder meer de nacht van de uil en de nacht van de vleermuis omvat.

Een grensoverschrijdende kalender ter ontdekking van het park

U vindt alle uitstapjes op de grensoverschrijdende kalender van de ontdekkingsuitstapjes van het Grensoverschrijdende natuurpark van Henegouwen, beschikbaar op de website www.pnr-scarpe-escaut.fr.

© Samuel Dhote

Voor een culturele benadering van het grondgebied

En als we nu samen eens een artistiek avontuurtje beleefden?

Met een andere blik naar het gebied kijken... In partnerschap met de grensoverschrijdende culturele spelers wenst het Grensoverschrijdende natuurpark van Henegouwen te helpen bij het maken en de verspreiding van een artistieke creatie waarbij de inwoners betrokken zijn en die het erfgoed en de duurzame middelen van het grondgebied valoriseert, door een begeleidingsproces tot stand te brengen voor de projectdragers. Deze neemt de vorm aan van **“Artistieke avonturen”**, die enerzijds gesteund zijn op de competenties en knowhow van de plaatselijke culturele spelers en de verkozenen en anderzijds op het vermogen van het natuurpark om als bemiddelaar op te treden.

Ze richten zich op verenigingen, gemeenten, intercommunales en groepen inwoners en betreffen culturele projecten die ressorteren onder de plastische en visuele kunsten, levende spektakels of zelfs openbare leetuurvoorziening en samen met een artiest of een professioneel gezelschap uitgewerkt worden.

Het natuurpark ontwerpt en organiseert **tentoonstellingen**. Deze reizende of tijdelijke tentoonstellingen doorkruisen het gebied. De toegang is gratis en de thema's vestigen de aandacht op het erfgoed. Ze kunnen volledig intern gerealiseerd worden of door andere kunstenaars. In het laatste geval zorgt het natuurpark voor de installatie en demontage van de tentoonstelling. De organisatie van de vernissage en de communicatie (versturen van de uitnodigingen, affiches,...) rond de voorgestelde kunstwerken worden eveneens vermeld in de overeenkomst die met de kunstenaar ondertekend wordt.

Wat men hierbij wil doen, is de verschillende genres verenigen: fotografie, schilderkunst, plastische kunst, beeldhouwwerken,... en iedereen uitnodigen om in nieuwe universums binnen te treden.

© Samuel Dhote

“Wilgen” van Jean-Jacques Stenven

© Jean-Jacques Stenven (dessin)

Het Grensoverschrijdende natuurpark van Henegouwen bood een artistieke kijk aan op deze boom, die representatief is voor het gebied. De voorgestelde tekeningen uit 1950, van de hand van deze uit Flines-les-Râches afkomstige kunstenaar, onthullen verschillende facetten van de wilg, waarvan het emblematische silhouet zijn schaduw werpt op de vochtige en landelijke landschappen van onze streek, aan weerszijden van de grens.

Naar de structurering van een houtenergiesector

De plaatselijke rijkdommen opwaarderen

Door hernieuwbare energie te gebruiken, kan men **de lokale rijkdommen opwaarderen** (hout, wind, zon, bijproducten van de landbouw,..) en vermijden dat er brandstof ingevoerd moet worden. In vergelijking met de andere energiebronnen heeft het gebruik ervan een beperkte invloed op het milieu en in het bijzonder op het broeikas effect. In het geval van de biomassa (geheel van de organische stoffen van plantaardige en dierlijke oorsprong) wordt de balans van de CO₂-uitstoot van zijn verbranding gecompenseerd door de levenslange CO₂-opname van de plant.

Het natuurpark installeerde een automatische verwarmingsketel op hout (houtspaanders) in het Huis van het Park in Bon-Secours. Tussen 2010 en 2012 verbruikte het natuurpark 20 tot 30 ton houtspaanders afkomstig van knotwilgen uit het gebied. Hierdoor kon er bespaard worden op het gebruik van gas, dat per kWh tweemaal duurder is dan hout. Het natuurpark wenst een **lokaal traject voor het nuttig gebruik van de knotwilgen** tot stand te brengen. Dat alles is goed voor de biodiversiteit, het onderhoud van de landschappen, in zekere mate voor de energiefactuur en zelfs voor het behoud van de plaatselijke tewerkstelling.

Zo toonde de landbouwersvereniging, lid van de CUMA du Jard (Coopérative d'Utilisation de Matériel Agricole), samen met het Grensoverschrijdende natuurpark van Henegouwen, dat een band heeft met de regionale federatie van de CUMA's, aan dat het lokaal mogelijk is een houtenergiesector te structureren. Er werden knotwilgen gesnoeid en hun hout verwerkt tot houtspaanders om te gebruiken in een collectief ketelhuis. Werktijd, kosten, volume, kwaliteit,... het rendement van dit experimentele project werd over verschillende maanden gemeten om de economische rendabiliteit van een volgend lokaal traject te beoordelen. Andere projecten met een collectief ketelhuis zouden hier inspiratie kunnen vinden en zo binnenkort het daglicht moeten zien.

Dit traject komt op kruissnelheid met het voornemen om een *Société Coopérative d'Intérêt Collectif* op te richten om overheids- en privépartners te verenigen en overal op het grondgebied collectieve ketelhuizen maar ook opslagplatforms te installeren.

© Mathieu Franquin/PNRSE

De knotwilg in ere hersteld

De knotwilg, echt een symbool van het natuurpark, is een "boom voor alles", die als geroepen komt in onze landbouwgebieden. Zo levert hij hout

om te verwarmen, om palen of handgrepen voor werktuigen mee te maken, kan hij gebruikt worden voor vlechtwerk en vormt hij een echt toevluchtsoord voor de plaatselijke biodiversiteit. Het natuurpark heeft overigens al jaren een programma van aanplanten en snoeien van knotwilgen opdat deze toch wel bijzondere bomen opnieuw een vertrouwd beeld worden op ons platteland en het landschap van het natuurpark vorm blijven geven.

De terugkeer van de boomgaarden

Boomgaarden leren aanplanten en onderhouden

Buiten het feit dat het voor ieder van ons leuk is van zijn eigen opbrengst te kunnen eten, zijn boomgaarden **echte woonomgevingen** voor de plaatselijke fauna en flora, zijn ze een authentiek onderdeel van het erfgoed en het resultaat van echte knowhow.

Talrijke vogels die zich over het algemeen thuis voelen in bossen en bosjes, zoals de vink, koolmees, roodstaart, spreeuw, groenvink, ringmus nestelen vaak in boomgaarden. Maar er zijn ook zeldzame en zelfs beschermde diersoorten aanwezig, zoals de rimpelige gouden tor (schildvleugelige), de juchtleerkever (mestkever) en de steenuil (nachtroofvogel).

Maar ook andere dieren zoals de vleermuis, de eikelmuis,... zijn belust op de holtes en nerven van de stammen van deze oude fruitbomen, om nog niet te spreken over de nog veel kleinere fauna: die van de insecten of de duizendpootachtigen, die ook een rijke voedselbron voor de vogels van de boomgaard zijn. De rijke diversiteit aan fruit trekt tijdens de bloeitijd vele bestuivende insecten aan zoals bijen, vlinders, hommels,...

© Samuel Dhote

Om deze kostbare bondgenoten van de biodiversiteit op te waarderen, geeft het natuurpark opleidingen voor **het aanplanten en onderhouden van boomgaarden** of van een enkele fruitboom. Sinds enkele jaren worden er gratis opleidingen gegeven op het volledige grondgebied van het Grensoverschrijdende natuurpark van Henegouwen. Zo hebben ook particulieren toegang gegeven tot hun boomgaarden om het programma een nog rijkere inhoud te geven en concrete gevallen te tonen aan de deelnemers. Deze opleidingen zijn voor iedereen bestemd, inwoners, leken of ervaren fruittelers, eigenaars of gewoon mensen die geboeid zijn door het onderwerp. Ze vestigen eveneens de aandacht op vroegere en lokale soorten en nodigen iedereen uit vruchten te ontdekken die al lang niet meer op onze tafel komen.

Tot slot vormt het ook de gelegenheid om opnieuw een maatschappelijke band te smeden door gemeenschappelijke boomgaarden aan te planten die voor zo veel mogelijk mensen toegankelijk zijn.

Een lokaal erfgoed dat in stand gehouden dient te worden...

Om de massale verdwijning van de boomgaarden, die in de jaren 1950 begonnen is, een halt toe te roepen, hebben traditionele boomgaarden hun opwachting gemaakt en geven ze nieuwe kansen aan vroegere en lokale soorten. Het Grensoverschrijdende natuurpark van Henegouwen heeft zo recent nog een traditionele boomgaard aangeplant in Rongy. Dit gebeurde in partnerschap met het Centre de Recherches Agronomiques van Gembloux (CRA-W), de boomkwekers van Lesdain en het Centre régional de Ressources Génétiques van Villeneuve d'Ascq, die zo een kostbare knowhow laten voortbestaan.

© FNPE

Laat ons plaatselijke en seizoensgebonden producten verbruiken!

In naam van de ethiek, de kwaliteit en de nabijheid

Lokaal en dichtbij consumeren maakt het onder meer mogelijk de transportkosten te beperken, de producent een betere verloning te geven vermits er minder tussenpersonen aan te pas komen en een vertrouwensrelatie op te bouwen. Door rechtstreeks bij de producent aan te kopen, leren wij de producten en de teelt- en productiemethodes beter kennen, ondersteunen wij de lokale economie en dragen we bij tot een betere milieubescherming.

Op het grondgebied van het natuurpark zijn er **veel producenten** te vinden, waaronder veel kleine producenten die met heel hun hart de bestaande knowhow en aloude tradities in stand willen houden. Zo kunnen er alle soorten producten aangetroffen worden, van alledaagse producten zoals zuivelproducten, boter, vruchtensappen, vlees en groenten tot specialere producten zoals bier, vleeswaren, wafels, confituren, chocolade, enz...

Om **deze rijkdommen te opwaarderen en aan te moedigen tot het verbruiken van lokale en seizoensproducten**, zorgt het natuurpark voor begeleiding bij de organisatie van verschillende acties die door de producenten, de bevolking en andere spelers voorgesteld worden: hoeveemarkten, partnerschappen met kruidenierszaken, proefruimte, schoolse activiteiten, kookworkshops, bezoeken aan exploitatieplaatsen, deelname aan de "veertiendaagse van de smaak", partnerschappen met kantines van scholen en bedrijven, enz... De lijst acties en initiatieven is lang en het natuurpark past vanzelfsprekend dagelijks zijn eigen regels toe door op elke manifestatie van het park plaatselijke producten aan te bieden. Het doel is de plaatselijke producten echt te laten beschouwen als producten "van bij ons"! Net zoals het historisch of natuurlijk erfgoed moet ook het erfgoed van de voedingsmiddelen en de kookkunst in stand gehouden worden.

Een boekje om ons hierbij te begeleiden

Vlees, yoghurt, fruit, groenten, kaas,... allemaal alledaagse producten die wij vlakbij kunnen terugvinden zonder ons daarvoor blauw te betalen! Om ons te begeleiden bij onze aankopen, bracht het natuurpark een boekje uit met vermelding van talrijke (goede) adressen van producenten, landbouwers of verwerkende bedrijven die een verkooppunt op het grondgebied hebben.

© Samuel Dhote

Het beheer van biologisch waardevolle locaties

De plaatselijke biodiversiteit verhogen

Laat ons niet wachten tot er op ons grondgebied dieren en planten leven die een bedreigde soort vormen om te handelen! Het is niet dat we willen terugkeren naar het verleden, noch dat we niets meer mogen doen onder het voorwendsel dat de natuur beschermd moet worden... Vandaag moet er bij het benaderen van de natuurlijke milieus rekening gehouden worden met de mens, over de grenzen heen. Laat ons erachter komen dat bescherming in feite synoniem is van actie...

Een natuurlijke locatie beheren bestaat erin een natuurlijk milieu te herstellen, tot zijn recht te laten komen, in te richten door middel van menselijke acties, terwijl tegelijkertijd de spontane evolutie van de locatie gerespecteerd wordt. Hierdoor kan met name een opmerkelijk (knotwilgen, terrils,...) of beschermd (natuurreservaten, Natura 2000-sites,...) **plaatselijk natuurlijk erfgoed** (natte gebieden,...) gevrijwaard en zelfs verrijkt worden.

Het natuurpark heeft het beheer over talrijke sites op zijn grondgebied. Deze sites hebben dikwijls de naam van het gehucht of van de eigenaar. Het werd immers belangrijk geacht de mondelinge overlevering van termen, soms zelfs in het dialect, levendig te houden om "de geest" van deze plaatsen en hun gehechtheid aan plaatselijke gebruiken te typeren.

Deze plaatsen beschikken over opmerkelijke natuurlijke rijkdommen die deel uitmaken van het erfgoed. Dankzij de actie van het natuurpark is er opnieuw een inventaris opgesteld kunnen worden van zeldzame soorten, die zo beschermd werden.

De meeste sites behoren tot collectiviteiten, particulieren of bedrijven die hun percelen wensten te laten beheren; er wordt dan een overeenkomst getekend tussen ieder van de partijen. Deze "biodiversiteitskernen" zijn de hoeksteen van het ecologisch stramien van het Grensoverschrijdende natuurpark van Henegouwen.

© L. Mignaux/MEEDDM

© PNRSE

Een grensoverschrijdende werf in Hergnies

Terwijl de rivier Vergne Wiers scheidt van Hergnies en in feite dus ook België van Frankrijk, heeft een grensoverschrijdende werf van vrijwilligers, buurtbewoners, leden van verenigingen en technici de grenzen uitgewist. Overdag werden de deelnemers verdeeld over twee verschillende plaatsen van de site en voerden deze maaiwerken uit, knotten ze wilgen en verbouwden ze een talud om de opvang van oeverwaluwen te vergemakkelijken.

Parc naturel transfrontalier du Hainaut

Parc naturel des Plaines de l'Escaut

31, rue des Sapins
B - 7603 Bon-Secours
Tel. + 32 (0)69 77 98 10
Fax + 32 (0)69 77 98 11
parcnaturel@plainesdelescaut.be
www.plainesdelescaut.be

Parc naturel régional Scarpe-Escaut

357, rue Notre Dame d'Amour
F - 59230 Saint-Amand-les-Eaux
Tel. + 33 (0)3 27 19 19 70
Fax + 33 (0)3 27 19 19 71
contact@pnr-scarpe-escaut.fr
www.pnr-scarpe-escaut.fr

Uitvoering: Grensoverschrijdend natuurpark van Henegouwen / Leiding: Michel MARCHYLLIE, Reinold LEPLAT, Isabelle MATYKOWSKI / Coördinatie: Juan LLORET / Grafisch ontwerp: Gilles VIDAL / Foto's: David DELECOURT, Samuel DHOTE, PNPE, PNRSE / Drukkerwerk: Qualit'Imprim.
Gedrukt met plantaardige inkt op papier dat voor 60% samengesteld is uit gerecycleerde vezels en voor 40% uit vezels afkomstig van FSC-bossen / Januari 2013.

